

מעקב הומניטרי

מרץ 2009

סקירה כללית

הקשה בלאו הכי של חולים כרוניים רבים בעזה, ולעצירה מוחלטת של הטיפול בהפניות חדשות. מצב זה מעמיד בסכנה את חייהם של חולים כרוניים הזקוקים בדחיפות לטיפול רפואי מחוץ לרצועה.

ילד פלסטיני מנסה לחצות את הגדר בשער החדש ליד עזון עתמה, צילום: ג'ון טורדאי, UNRWA

הפסקת האש החד צדדית שסיימה את מבצע "עופרת יצוקה", התקיפה הצבאית הישראלית ברצועת עזה, נותרה שבירה, ותקריות אלימות בעצימות נמוכה מתרחשות כמעט מדי יום ביומו. עד כה נכשלו מאמצי התיווך המצריים בין ישראל וחמאס, מאמצים שמטרתם להביא לשחרורם של מאות אסירים פלסטיניים בתמורה לשחרורו של החייל גלעד שליט. בעקבות כישלון השיחות קיבלה ממשלת ישראל החלטה להחמיר את תנאי מאסרם של אסירים הנמנים על שורות החמאס והג'יהאד האיסלאמי, המוחזקים בבתי כלא ישראליים, ולעצור אישים פוליטיים בכירים המזוהים, לכאורה, עם החמאס בגדה המערבית. התפתחויות אלה דחקו לשוליים את הסיכויים לייצב את הפסקת האש ואת הסיכויים להשיג הקלות משמעותיות במצור הנמשך על רצועת עזה.

האיסור המוחלט על ליבוא חומרי בנייה וחלקי חילוף הדרושים לשיקום תשתיות ציבוריות, וכן של תשומות לתעשייה ולחקלאות, בד בבד עם הגבלות על הכנסת מזומנים, מונע הלכה למעשה את יישומן של כמעט כל תוכניות השיקום הראשוני (השיקום המוקדם) ברצועה. בנוסף לכך, הנהלים להכנסת הפריטים המותרים ליבוא כפופים עדיין לאמות מידה לא ברורות, ולעיתים לא עקביות. למרות זאת, במהלך חודש מרץ נצפו מספר הקלות בסגר, שכללו הכנסת פריטי מזון שנאסרו קודם לכן, ואת ההיתר לייצא מספר מוגבל של מטעני ציפורניים.

בעוד שמרבית תושבי רצועת עזה לא חשו כל שינוי במשטר הסגר במהלך חודש מרץ, הרי שעבור חולים כרוניים קשים חלה התדרדרות דרמטית בגישה לטיפול רפואי מתמחה מחוץ לרצועת עזה. בעקבות השתלטות שלטונות חמאס ברצועת עזה (ב- 22 במרץ) על המשרד לטיפול בהפניות חולים לטיפול רפואי מחוץ לרצועה, השעה משרד הבריאות הפלסטיני ברמאללה את אישורן של הפניות חדשות ומימוןן. ללא אישור הרשויות ברמאללה, שלטונות ישראל ומצרים אינן מתירות את יציאת החולים מהרצועה דרך מעברי ארז ורפיח. מצב זה הביא להחמרת מצבם

תוכן העניינים

7	רצועת עזה	1	סקירה כללית
7	הגנה על אזרחים	2	הגדה המערבית וירושלים
8	הגנה על ילדים	2	הגנה על אזרחים
8	גישה ותנועה	3	הגנה על ילדים
10	בריאות	4	עקירת פלסטינים
12	מימון	5	השפעת הבצורת על החקלאות
12	חשש לעתיד תוכניות הסיוע בגדה המערבית	5	גישה ותנועה

או בסביבתה. אלפי פלסטינים נוספים המתגוררים באזורים אלה חיים בחשש מתמיד מפני עקירה מבתיים; בשל צווי הריסה וגירוש שחולקו במהלך חודש מרץ ותועדו על ידי עובדי OCHA מרחפת סכנת עקירה על 420 בני אדם.

משטר הסגרים הפנימי בצפון הגדה המערבית קיבל תצורה מחודשת במהלך תקופת הדיווח, וזאת בעקבות הסרת מחסום (אר-ראס) והתקנתו של מחסום נוסף (בית-איבא). בעוד שהסרת מחסום אר-ראס שיפרה את הגישה הפלסטינית בין נפות טולכרם וקלקיליה באזורים הנמצאים ממזרח לגדר, הרי שלהתקנת מחסום בית איבא יש השלכות מרובות מאפיינים (שאינם חד משמעיים) על אפשרות הגישה והתנועה של התושבים. כמו כן, במהלך חודש מרץ 2009, החלו הרשויות הישראליות בכנייה של ארבעה מקטעים של הגדר (שניים מהם בשל התקנה של מקטעים שהוקמו בעבר) ואף הרחיבו את משטר ההיתרים הנלווה לגדר לאזור נוסף. כל מקטעי הגדר המוקמים כעת נמצאים בשטחי הגדה המערבית, וזאת בניגוד לחוות הדעת המייעצת של בית הדין הבינלאומי לצדק (ICJ) ב-9 ביולי 2004.

חלה החמרה נוספת בהשלכות הכוללות של המצור המתמשך על רצועת עזה על מקורות המחיה והפרנסה של האוכלוסייה – במיוחד חקלאים, רועים ודייגים. ההחמרה הנוספת חלה בשל הגבלות שישראל מטילה על גישה לאדמות חקלאיות ברצועה הנמתחת לאורך גדר הגבול, ולאזורי דיג הנמצאים מעבר לטווח של שלושה מיילים ימיים מהחוף.

בגדה המערבית נצפתה החמרה בפגיעותן של מספר קבוצות סיכון, וזאת כתוצאה ממספר גורמים הכוללים הגבלות גישה המוטלות על ידי ישראל, עקירת תושבים מבתיים ובצורת. על פי סקר שנערך לאחרונה על ידי הלשכה הפלסטינית המרכזית לסטטיסטיקה (פלמ"ס), יותר מ-20% מהאוכלוסייה הבוגרת המסוגלת ורוצה לעבוד – מובטלת, וקרוב ל-47% חיים מתחת לקו העוני. בהתחשב במימון-חסר חמור של תוכניות סיוע לגדה המערבית במסגרת המגבית ההומניטרית המאוחדת – CAP 2009 – תוכניות שנועדו לשפר את תנאי המחיה של קבוצות אוכלוסייה מהחלשות והפגיעות ביותר, ישנה סבירות כי המצב ההומניטרי בגדה המערבית ימשיך להתדרדר בחודשים הקרובים.

במהלך חודש מרץ נהרסו עשרה מבנים בגדה המערבית, מה שהביא לעקירתם של 44 בני אדם, בהם 29 ילדים. כל ההריסות התרחשו בירושלים המזרחית

הגדה המערבית, כולל ירושלים המזרחית

הגנה על אזרחים

הפעילות הצבאית משפיעה על ישובים שלמים

פעולה צבאית באזור אחר של הגדה המערבית, אותה יש לציין, היא המבצע הצבאי שנערך ב-11 וב-12 במרץ בכפר בית אומאר שבנפת חברון. במהלך המבצע הטילו כוחות הצבא עוצר שנמשך 23 שעות, עצרו 32 תושבים וגרמו נזק משמעותי לארבעה בתים בהם בוצעו סריקות.

בחלקים אחרים של הגדה המערבית, עלה מספר הפעמים בהם הטילו כוחות הצבא עוצר והגבלות תנועה אחרות על כפרים פלסטיניים שלמים, וזאת לאחר תקריות של יידי אבנים מצד פלסטינים לעבר כלי רכב ישראלים הנעים בכבישים. בכפרים עזון וחארס שבנפת סלפית, בוצעו מבצעי סריקה ומעצר כמעט מדי שבוע. בכפר חארס, לפחות בהזדמנות אחת, עצרו כוחות הצבא למשך זמן קצר וחקרו את כל הגברים בניילאי 30-15 מקרב התושבים. עוצר הוטל בשני כפרים אלה למשך 46 שעות וחשמי גישה (ערמות עפר) הוצבו בכניסות הראשיות לכפרים אלה,

פעילות צבאית אינטנסיבית, הכוללת מבצעי סריקה ומעצר ליליים והגבלות על חופש התנועה, לרבות הטלת עוצר וסגר, המשיכה לתת את אותותיה בחיי התושבים הפלסטינים בישובים שלמים. השפעתם של צעדים אלה ניכרה ביתר שאת בכפרים בהם מתקיימות הפגנות שבועיות במחאה על הקמת הגדר ובכפרים בהם נרשמו כתדירות גבוהה תקריות יידי אבנים לעבר כלי רכב בעלי לוחיות רישוי ישראליות.

מספר מבצעי הסריקה והמעצר בצפון הגדה המערבית עלה בהרבה על המספרים שנצפו באזורים אחרים של הגדה; יותר מכפליים ממספר המבצעים הדומים בחודש פברואר 2009 (325 מבצעי סריקה לעומת 157) ופי שלוש ממספר מבצעי הסריקה והמעצר שנערכו בכל הגדה המערבית גם יחד. בכפר ג'איוס, שם מתקיימות הפגנות שבועיות נגד הגדר, נרשמו מבצעי סריקה ומעצר כעניין שבשגרה. במהלך החודש נרשמו בכפר ג'איוס 11 מבצעי סריקה ומעצר, נעצרו שני פלסטינים והוטלו 27 שעות עוצר.

נמנע מילדים מתחת לגיל 6, שביקרו אצל אבותיהם הכלואים בכלא גלבוע, המגע הפיזי עם אבותיהם למשך 10 - 15 דקות, שנהוג היה להתיר לקראת סוף הביקור.

כוחות ישראליים עצרו במהלך החודש עשרה מנהיגים פוליטיים, כולל ממלא מקום ראש ממשלה לשעבר וארבעה חברי המועצה הפלסטינית המחוקקת (PLC). כל העשרה הושמו במעצר מנהלי ל-6 חודשים. ארגון אל-דמיר מדווח כי בעקבות לקיחתו בשבי של החייל גלעד שליט, ב-25 ביוני 2006, עצרו שלטונות ישראל בגדה המערבית עשרות אישים פוליטיים המשתייכים, לכאורה, לתנועת החמאס; 25 מאותם אסירים עדיין נתונים במעצר. בעקבות המעצרים במרץ 2009, הביעו ארגוני זכויות אדם חשש ביחס לקיומם של הליך משפטי תקין וענישה קולקטיבית, והתריעו כנגד שימוש בעצירים אלה להפעלת לחץ בתהליך הפוליטי.

יש לציין כי אסירים מנהליים מוחזקים במעצר ללא הגשת כתבי אישום וללא משפט, על בסיס ראיות סודיות, שאינן נגישות לא לעציר ולא לעורכי דינו. ניתן לחדש את צווי המעצר המנהלי ללא הגבלת זמן. לפי ארגון אל-דמיר שניהל במהלך החודש מערכה נגד המעצרים המנהליים, נכון לסוף חודש מרץ 2009, מוחזקים במעצר מנהלי כ-550 פלסטינים, כולל שלושה ילדים, אישה אחת ושמונה מחברי המועצה הפלסטינית המחוקקת¹¹. אחד עשר מהעצירים הללו שוהים במעצר מנהלי למעלה משנתיים, לאחר שצווי המעצר נגדם חודשו שוב ושוב.

הגנה על ילדים

נפגעים בקרב ילדים

ב-11 במרץ, נורה ונהרג מאש כוחות צה"ל נער פלסטיני בן 15 בנפת רמאללה, לאחר שעל פי הדיווחים הושלכו בקבוקי תבערה מסוג מולוטוב לעבר קבוצת חיילים בסמוך להתנחלות. בנוסף, 18 ילדים נפצעו בתקריות הקשורות ישירות לסכסוך הישראלי-פלסטיני. דוגמאות לתקריות בהן נפצעו ילדים: ב-14 במרץ, כוחות צבא ישראליים, שערכו מבצע סריקות ומעצרים בכפר חוסאן שממערב לבית לחם, ירו תחמושת חיה ופצעו נער פלסטיני בן 17. ב-15 במרץ פתחו חיילים ישראלים באש ופצעו בתחמושת חיה קטין פלסטיני וזאת לאחר שעל פי הדיווח, מספר נערים פלסטינים ידו לכאורה אבנים לעבר גייס צבאי במהלך מבצע סריקות ומעצרים בכפר בית רימה, מצפון מערב לרמאללה.

מה שהביא לחסימה מוחלטת של התנועה הממונעת משני כפרים אלה לעבר כבישים ראשיים. הגבלות הגישה הוחמרו עוד יותר ביחס לכפר עזון, שם מתחו כוחות הצבא גדר-תיל מצפון לכפר לאורך כביש 55.

במהלך החודש דווח על פציעתו של ישראלי אחד כתוצאה מידוי אבנים על כבישים ראשיים.

חשש לנוכח תנאי המעצר של האסירים

ב-17 במרץ, בעקבות כישלון המו"מ לשחרור אסירים שהתנהל בתיווך מצרי, הקים ראש הממשלה הישראלי היוצא, אהוד אולמרט, ועדת-שרים עליה הוטל לזהות דרכים להרעת תנאי המעצר של אסירים פלסטיניים המזוהים עם החמאס והג'יהאד האיסלאמי והמוחזקים בבתי כלא ישראליים¹. מטרת צעדים אלה, על פי המדווח, להפעיל לחץ על חמאס לשחרר את החייל הישראלי, רב"ט גלעד שליט². ארגוני זכויות אדם הביעו מחאה כנגד הצעדים שעליהם הוכרז, בטענה כי מדובר בענישה קולקטיבית, והזהירו כי תנאי המעצר של האסירים הפלסטיניים נמצאים כבר מתחת לסטנדרטים בינלאומיים מקובלים³. כעת מוחזקים במעצר בבתי כלא ישראליים כ-8,400 אסירים פלסטיניים באשמת עברות ביטחוניות, לכאורה⁴. אסירים אלה כוללים 900 - 800 אסירים מרצועת עזה, בהם כמה עשרות שנעצרו בזמן מבצע 'עופרת יצוקה'⁵. לפחות עשרה מתוכם נעצרו בתור ילוחמים לא חוקיים, בהתבסס על חוק ישראלי לכליאתם של לוחמים לא חוקיים, חוק משנת 2002 המתיר כליאה לתקופה בלתי מוגבלת של כל אדם החשוד בנטילת חלק, במישרין או בעקיפין, בפעולות עוינות נגד ישראל, או שנחשד בהשתייכות לכווח/ארגון העוסק בפעילות עוינת נגד מדינת ישראל⁶. במהלך המבצע נלקחו למעצר בישראל כ-100 פלסטינים ולפחות מחציתם שוחררו מאוחר יותר⁷.

דיווחים בתקשורת מצביעים על כך כי ממשלת ישראל קיבלה את המלצות ועדת-השרים שכללו בין היתר: לצמצם את מספר ביקורי המשפחות, למנוע מאסירים לימודי השלמה תיכוניים ולימודים אקדמיים, למנוע גישה לטלוויזיה, רדיו ועיתונות ולהטיל הגבלות על תקציב הקנטינה האישי של העצירים⁸. לאמצעים החדשים המתייחסים להגבלת ביקורי המשפחות אין השפעה מעשית על אסירי עזה, מאחר וזכות זאת נשללה מהם מזה כבר, מאז השתלט החמאס על רצועת עזה ביוני 2007⁹. לאור ההמלצות שאושרו, הדגישו ארגוני זכויות אדם שהמשפט הבינלאומי לזכויות האדם מעניק לאסירים את הזכות לקבל ביקורי משפחה ולקיים קשר עם העולם החיצון וכן את הזכות לחינוך ולהשכלה בעת היותם כלואים¹⁰. על פי אל-דמיר, ארגון לתמיכה באסירים ולזכויות אדם, אותות האמצעים המגבילים החדשים ניכרו בשטח לקראת סוף חודש מרץ. למשל,

מצעים צבאיים משבשים את החינוך

אנשי כוחות הביטחון הישראלי חדרו בכוח לשטחם של שני בתי ספר, לפחות, בגדה המערבית ובירושלים המזרחית; הלימודים הופסקו לפחות פעמיים בשל הטלת עוצר. השימוש שנעשה בבית ספר אחד בכפר חארס (נפת סלפית) אותו הפכו כוחות הביטחון הישראלי למרכז חקירות, מעורר דאגה במיוחד. ב-26 במרץ, בהמשך לתקריות יידי אבנים מצד צעירים פלסטיניים באזור, כוחות צבא ישראליים פשטו על הכפר, הטילו עליו עוצר, והורו לכל הגברים בגילאי 30 – 15 להתייצב בבית הספר המקומי לצורך חקירה. גברים נוספים, כולל ילדים, נחקרו גם בעת ביצוע סקירות בבתים. ארבעה בני נוער פלסטיניים נעצרו והלימודים בבית הספר הושבתו למשך יום אחד בשל העוצר.

ב-23 במרץ, חיילים ישראלים, שהוטל עליהם ללוות ילדים פלסטינים לבית הספר ובחזרה לבתיהם בדרום נפת חברון על מנת להגן עליהם מפני אלימות מתנחלים, סרבו לעשות כן. כתוצאה מסירוב החיילים ללוותם, נאלצו הילדים, מפחד שמא ייתקלו במתנחלים, ללכת בדרך עוקפת. עד כה, בשנת הלימודים 2008/2009 תקפו המתנחלים את הילדים פעמיים. בשנת הלימודים 2007/2008 אירעו 14 תקריות מעין אלה.

חשש לפגיעה בילדים הנעקרים מבתיים

29 ילדים נעקרו מבתיים בשטחי הגדה המערבית, כולל ירושלים המזרחית, כאשר כוחות ישראלים הרסו את בתיים. סכנת העקירה מהבית מרחפת על ראשיהם של אלפי ילדים פלסטינים בירושלים המזרחית ובאזור C בשל צווי הריסה על רקע היעדר אישורי בנייה. צווי הריסה והפינוי שהוצאו בחודש מרץ בשטחי C וירושלים המזרחית, ודווחו על ידי OCHA, מאיימים בעקירת 420 פלסטינים, שכמחציתם ילדים, מבתיים.

נמשכת עקירת פלסטינים בירושלים המזרחית ובסביבתה

בחודש מרץ המשיכו הרשויות הישראליות להביא לעקירת פלסטינים עקב הריסות בתים בתוך ובסביבות ירושלים המזרחית. 44 פלסטינים נעקרו מבתיים במהלך החודש, בהשוואה ל-51 עקורים בחודש פברואר. יש לציין עוד כי כל מקרי העקירה של פלסטינים מבתיים, שתועדו על ידי OCHA ב-2009, התרחשו בתוך או בסביבות ירושלים המזרחית.

בחודש מרץ נהרסו בירושלים המזרחית ובשטחי C שמסביב לירושלים עשרה מבנים בכעלות פלסטינית, ביניהם שבעה מבני מגורים. נגד מאות מבנים נוספים

הוצאו צווי הריסה, ועל מאות תושבים מרחפת סכנת עקירה עקב צווי הריסה ופינוי שהוצאו במהלך החודש.

- בירושלים המזרחית נהרסו בחודש מרץ ששה מבנים (בהם ארבעה מבני מגורים), מספר הנמוך מסה"כ ההריסות שבוצעו בחודש פברואר – שמונה מבנים (מתוכם שבעה מבני מגורים)²¹. מתחילת 2009 נעקרו בשטח ירושלים המזרחית יותר מ-100 בני אדם בשל הריסת 16 מבנים בידי רשויות ישראל, ביניהם 10 מבני מגורים.

- בסביבה המיידית של ירושלים המזרחית, הרס המנהל האזרחי ארבעה מבנים, ביניהם שלושה מבני מגורים באל עזארייה, בשל היעדר היתרי בניה. הריסות אלה התרחשו בשטח C, בסמוך לאזור המתוכנן להרחבת התנחלות מעלה אדומים (E1). מתחילת 2009, כל ההריסות בשטח C שתועדו על ידי OCHA ושהביאו לעקירת תושבים התרחשו באותם המקומות.

כמו כן, במהלך חודש מרץ הגיעו לסוכנות OCHA דיווחים על פיהן הוצאו הרשויות הישראליות צווי הריסה ופינוי המאיימים לעקור 420 תושבים מבתיים. צוויים מעין אלה הוצאו לבעלים ולדיירים של 55 דירות (שרובן עדיין טרם יושבו) באזור ראס ח'מיס, הסמוך למחנה הפליטים שועפאט במזרח ירושלים, והמהלך מאיים לעקור 44 בני אדם. הצבא הישראלי חילק בשטחי C יותר מ-20 צוויים להריסת מבנים בכעלות פלסטינית, מתוכם תשעה מבני מגורים, בשל היעדר היתרי בנייה. הצוויים שהוצאו למבנים בנפות ג'נין, שכם וחברון מאיימים בעקירת 67 בני אדם, ביניהם 41 ילדים. אלפי משפחות פלסטיניות חיות בצל האיום המתמיד לעקירתם מבתיים בשל צווי הריסה העומדים ותלויים בשטחי C ובירושלים המזרחית.

בתחילת חודש מרץ הוצאו צווי פינוי כנגד דיירי שני בניינים בשכונת שייח' ג'ראח ושני מבנים נוספים באזור אל-עבאסייה שבשכונת אל-טורי (אבו-טור) שבירושלים המזרחית. צוויים אלה מאיימים לעקור 310 פלסטינים מבתיים. הבניינים בשייח' ג'ראח ממוקמים על שטח שלגביו מתנהל מאבק משפטי ממושך בנוגע לכעלות החוקית על הקרקע. בשנות החמישים, הועברו לאזור זה פליטים פלסטיניים מירושלים המערבית וזאת במסגרת הסכם בין סוכנות אוגרווי"א וממשלת ירדן. משפחה אחת גורשה מהמקום בנובמבר 2008; ישנם עוד כ-25 מבני מגורים באזור זה שמצפה להם גורל דומה, מה שעלול להביא לעקירתם של כ-500 פלסטינים נוספים מבתיים.

בית המשפט הגבוה לצדק (בג"צ) מאשר הריסה נוספת כ"אמצעי הרתעה": בחודש מרץ דחה בג"צ עתירה נגד הריסת בית בירושלים המזרחית בטענה כי ההריסה תשמש אמצעי "הרתעה". הבית נמצא בבעלות משפחה של פלסטיני, שהרג שלושה ישראלים כשהוא נהג בבלדוזר בירושלים המערבית ביולי 2008 ונהרג אף הוא במהלך התקרית. זוהי הפעם השנייה שבג"צ מקבל החלטה מעין זאת ב-2009. בינואר 2009 אטמו כוחות הביטחון הישראליים שתי קומות בבניין בן ארבע קומות בירושלים המזרחית אחרי שבג"צ דחה עתירה נגד ההריסה. במקרה זה, בקומות שנאטמו התגוררה משפחתו של פלסטיני שתקף ישיבה בירושלים המערבית במרץ 2008, הרג שמונה ישראלים ונהרג בעת התקיפה. אטימת הבית הביאה לעקירתם של 20 בני אדם.

בפברואר 2005, השעה משרד הביטחון הישראלי הריסות בתים כאמצעי "הרתעה", לאחר שוועדה צבאית קבעה כי הריסות מעין אלה לא מהוות אמצעי הרתעה יעיל. ארגוני זכויות אדם מתייחסים להריסות מעין אלה כאל הריסות "ענישה", מאחר ובני המשפחה נענשים על מעשים שהם עצמם לא ביצעו. על פי ארגון "בצלם", ארגון זכויות אדם ישראלי, הרשויות הישראליות הרסו בין אוקטובר 2001 וינואר 2005 יותר מ-660 בתים כאמצעי ענישה, מה שהפך יותר מ-4,000 פלסטינים למחוסרי בית.

השפעת הבצורת על החקלאות בגדה המערבית

בהמשך לבצורת בשנים 2006 ו-2008, עצירת הגשמים בעונה זאת וכמויות החסר של המשקעים עד כה, מעצימים את משבר המים הפוקד את הגדה המערבית. כמות המשקעים הממוצעת שנמדדה ברחבי הגדה המערבית עד סוף מרץ 2008 (419 מ"מ) עמדה על 78% בלבד מכמות המשקעים השנתית הממוצעת לעונה (537 מ"מ) ואולם, בדרום הגדה המערבית נמדדו רק מעט יותר מ-60% מהכמות השנתית הממוצעת לעונה. מצב דברים זה מחמיר את מצבם הקשה בלאו הכי של קהילות חקלאיות רבות ברחבי הגדה.

חקלאות ורעיית צאן היוו מאז ומתמיד משענת כלכלית משמעותית בגדה המערבית, בספקם תעסוקה והכנסה לקהילות חלשות ופגיעות מבחינה כלכלית. ואולם, המחסור במי גשמים יחד עם רעיית-יתר [באזורי מרעה מוגבלים] הביאו להתדלדלות משמעותית של שדות המרעה. הדבר גרם לדרישה מוגברת לספק מזון לבעלי חיים, והיווה גורם בעליית מחירי המספוא והחציר; מאז 2005 הביא הדבר, יחד עם עליית המחירים בשווקים

הבינלאומיים, לעליית מחירים [של מזון לבעלי חיים] בגדה המערבית בשיעור של 45% - 35%. ההשפעה המשולבת של עליית מחירי המספוא והמים יוצרים מצב לפיו הכבשים והצאן הופכים לנטל על המגדלים, המסתבכים בחובות כספיים לסוחר המספוא ולמוכרי המים.

לבצורת המתמשכת תהיינה השלכות על פוריות שדות הבעל ועל כמות היבולים בשדות אלה. משמעות הדבר תהיה ירידה ברווחיות של משק הזית ושל יבולי בעל אחרים כגון חיטה ושעורה. בנוסף לכך, לא יחלחלו מספיק מים חזרה לאקוויפר והדבר יוריד עוד יותר את מפלס מי התהום ויאפשר לחקלאים לשאוב פחות מים מהבארות.

ירידת המשקעים הבלתי סדירה והבלתי מספקת בעונה זאת משפיעה גם על ירידה באיכות ובכמות המים הנאגרים על ידי החקלאים במאגרים הביתיים, והדבר מונע מרועי הצאן מקור מים חיוני נוסף עבור עדריהם. המחסור במים הפחית עוד יותר את הכדאיות הכלכלית של ענפי חקלאות לפרנסת המשפחות והדבר מחייב יצירת אסטרטגיות שרידה והתמודדות לטווח הבינוני ויצרת מקורות פרנסה חליפיים עד להשגת רווחיות לטווח הארוך בענף החקלאות.

כמו ב-2008, סוכנויות UNICEF, FAO, OCHA תיאמו יחדיו תוכנית מענה למצוקת הבצורת, כשיתוף פעולה עם ארגונים לא ממשלתיים הפועלים במגזרי המים ומשק החי. תוכניות אלה נועדו לספק מספוא ומים לבעלי החיים על מנת להקל על השפעות הבצורת ועליית מחירי המים והמספוא ולסייע בכך לקהילות החלשות והמודרות ביותר. פעולות סיוע-חירום מעין אלה הינם חלק מתהליך מתמשך לפיתוח פתרונות ארוכי טווח וברי קיימא עבור קהילת הרועים.

גישה ותנועה

משטר הסגרים בצפון הגדה המערבית קיבל תצורה חדשה

השינויים שביצעו הרשויות הישראליות במהלך חודש מרץ ביחס לשני מחסומי מפתח מאוישים, בנפות שכם וקלקיליה, יצרו תצורה חדשה, במידת מה, למשטר הסגרים הפנימי בצפון הגדה מערבית. שינויים אלה הינם בעלי השפעות מעורבות על האוכלוסייה.

בצפון הגדה המערבית, הועתק מחסום בית-איבא מספר קילומטרים ככיוון צפון מערב. המחסום ממוקם עתה על כביש ראשי המוביל מנפת ג'נין דרומה. עדיין לא ניתן להעריך את מלוא המשמעות של השלכות השינוי

על האוכלוסיה, עם זאת, תצפיות ראשוניות מצביעות על כך שהמיקום החדש של מחסום זה משחרר את התנועה והגישה בין נפות גינין ושכם, ואולם, תושבי גינין המבקשים לנוע בכיוון טולכרם ולאזורים דרומיים יותר, צריכים עתה לחצות מחסום חדש. העתקת מיקום המחסום עשויה גם להשפיע על תושבי שכם המבקשים לנסוע מערבה, שכן נפח התנועה במחסום זה גדל באורח משמעותי, מה שהגביר את פוטנציאל העיכוב במקום. בהמשך להעתקת המחסום, הרשויות הישראליות ביטלו גם את הדרישה להצגת היתר מתושבי שכם המבקשים לחצות מחסום זה בכלי רכב פרטיים. הדרישה להציג היתר לכלי רכב נשארה בעינה בעבור המבקשים לנוע דרומה דרך מחסום חווארה, המחסום הראשי המוביל דרומה.

כמו כן, הרשויות הישראליות הסירו את המחסום המאויש באל-ראס, שהיה ממוקם על הכביש הראשי המחבר בין נפות קלקיליה וטולכרם. הסרת מחסום זה מאפשרת כעת זרימת תנועה חופשית בין שתי הנפות באזורים הנמצאים ממזרח לגדר. ואולם, בעקבות הסרת המחסום, הוצבה תשתית חדשה של קוביות בטון לצד הכביש, מספר קילומטרים מצפון למקום שבו היה מוצב קודם לכן המחסום, בסמוך לכפר עיזבת שופא. למרות שהתשתית החדשה נותרה בלתי מאוישת, הדבר מרמז על כך כי ייתכן והמחסום המקורי ימוקם מחדש.

במרכז הגדה המערבית נפתח מחדש לתנועה כביש אל-מוערג'את, המחבר בין נפות רמאללה ויריחו. כביש זה היה סגור לתנועה במשך תשעת החודשים האחרונים עקב עבודות שדרוג שבוצעו על ידי UNDP. סגירת כביש זה לתנועה אילצה את הנוסעים הפלסטינים שביקשו להגיע ליריחו להיכנס לעיר דרך הכניסה הדרומית הנשלטת על ידי מחסום מאויש בקביעות (מחסום המת"ק), שם דווחו בפרק זמן זה תורים ארוכים ועיכובים ממושכים.

הגדר בגדה המערבית ממשיכה להתרחב

במהלך החודש האחרון התרחשו מספר התפתחויות הקשורות לגדר המוקמת בגדה המערבית, שניצפו בנפות קלקיליה, סלפית וחברון. התפתחויות אלה כוללות שיטוח קרקעות לבניית ארבעה מקטעים חדשים (שניים שתוכננו מחדש ושניים חדשים), וכמו כן הותקנה גדר משנית, והורחב משטר האישורים באזור נוסף. כל המקטעים האלה של הגדר ממוקמים בשטח הגדה המערבית, בניגוד לחוות הדעת המייעצת שנתן ביה"ד הבינ"ל לצדק ב-9 ביולי 2004.

בקלקיליה, קבלנים ישראלים התחילו לשטח קרקעות ולעקור עצים, השייכים לפלסטינים, לצורך הקמתם של שני מקטעי גדר שי להתיקם בכפוף לפסיקות בג"ץ

שניתנה לפני יותר משלוש שנים. פסיקה אחת קשורה לעתירה שהגישו שלושה כפרים פלסטינים בהם חיים 884 תושבים (ראס אל-טירה, אל-דאבה, ו-ואדי ראשיד) שבודדו בתוך מובלעות בשל בניית גדר ההפרדה, והכרזת האזור שבין תוואי הגדר והקו הירוק כשטח צבאי סגור. שינוי תוואי הגדר באיזור זה יחבר מחדש את הכפרים עם הגדה המערבית, וישפר את גישת התושבים לשירותים חיוניים. ואולם, התוואי החדש ינתק את הכפרים מחלקים גדולים מקרקעותיהם החקלאיות, קרקעות שנתרו בתוך המובלעת, וגישת החקלאים לאדמותיהם תוכפף למשטר אישורים מגביל. הקמתו מחדש של המקטע השני יוביל לחיבור 700 דונמים של קרקעות חקלאיות, שבודדו בשל תוואי הנוכחי של הגדר מצפון-מזרח לקלקיליה, עם שני כפרים פלסטינים, עזון ונאבי-אליאס.

כמו כן בנפת קלקיליה, צה"ל התקין לאחרונה גדר פנימית, גדר הפרדה משנית, שבה שני שערים והיא מקיפה את הכפר עזון עתמה (ר' מפה). מאז בניית הקטעים המרכזיים של הגדר בשנת 2003, תושבי כפר זה, המונה 2,000 נפש, נאלצים לצאת דרך שער הגדר ולעבור בדיקות כדי לגשת לשירותים חיוניים בגדה המערבית. מי שאינו תושב הכפר נאלץ לקבל אישור מבקרי כדי להיכנס לכפר. זאת ועד, השער סגור בין השעות 22:00 ל-06:00, והדבר יוצר בעיה בכל הקשור למקרי חירום רפואיים ונשים בצירי לידה, שנאלצים לתאם את פתיחת השער בשעות אלה מול הצבא¹³. הגדר הפנימית ניתקה תשעה בתים ובהם 75 תושבים, וכן קרקעות חקלאיות, משאר הכפר, ויצרה מובלעת נוספת בתוך עזון עתמה. תושבים אלה קיבלו לאחרונה הודעה מטעם צה"ל שהם ידרשו לבקש אישורי "תושב קבוע" כדי להמשיך לגור בבתיהם.

ולבסוף, במהלך החודש, קבלנים ישראלים התחילו לשטח קרקעות ליד שתי התנחלויות ישראליות בנפות סלפית וחברון, לבניית שני חלקים חדשים של גדר ההפרדה. החלק באזור סלפית, מסביב להתנחלות רבבה, הינו חלק ממה שמכונה "אצבע אריאל", פרודור באורך 22 ק"מ החודר לתוך הגדה, ומחבר חלק גדול מגוש התנחלויות, הכולל את אריאל, עם ישראל. בחברון, שיטוח הקרקעות התחיל סמוך להתנחלות אשכולות. עם השלמת בנייתו, חלק זה של הגדר יבודד כ-4,000 דונם של קרקעות, יקיף את האזור הבנוי של ההתנחלות ואזורי מרעה בהם משתמשים רועים פלסטינים. בנוסף לכך, כ-300 מקווי מים חקלאיים ומקום משכנ העונתי של ארבע משפחות פלסטיניות יבודדו על ידי הגדר.

הגנה על אזרחים

אלימות בעצימות נמוכה משפיעה על חיי התושבים

עימותים מזויינים, ירי טילים פלסטיני והתקפות ישראליות מהאוויר, הים והיבשה המשיכו בחודש מרץ להחליש את הפסקת האש השבירה, ולמנוע מהאוכלוסייה האזרחית כל תחושה של ביטחון בסיסי. שיעור הנפגעים כתוצאה ישירה מהעימות הישראלי-פלסטיני נשאר קרוב לנתוני החודש שעבר: 7 פלסטינים (כולם חמושים) הרוגים ו-19 פצועים, ביניהם תשעה שוטרים לא חמושים, ארבעה קציני משטרה וששה חמושים. כולם נפצעו במהלך תקריות שהן תוצאה ישירה מהעימות. בפברואר 2009 נהרגו 9 פלסטינים (כולל שלושה אזרחים לא חמושים) ונפצעו 24 (כולל 17 אזרחים לא חמושים). ירי הרקטות לעבר ישראל לא גבה מחיר בנפגעים ואולם, חיילי ישראל אחד ניפצע בהיתקלות מזוינת שבמהלכה נורו פגזי RPG ופגזי מרגמות.

בשתי הזדמנויות נפרדות ירו מזל"טים ישראלים טילים לעבר פלסטינים. מהירי נהרגו שני חמושים פלסטיניים וארבעה בני אדם נפצעו, בהם שני אזרחים עוברי אורח. בנוסף, חמישה חמושים נהרגו וארבעה נפצעו בהתנגשויות מזוינות עם כוחות צבא ישראלים באזורי הגבול. נסיבות אחרות בהן נפצעו אנשים: כוחות צבא ישראלים, שהוצבו באזור הגבול ממזרח לרפיח, פתחו באש לעבר קבוצות של חקלאים פלסטיניים ושלושה בני אדם נפצעו, כולל ילד אחד; ספינת סוחר של חייל הים פתחה באש לעבר סירות דייג פלסטיניות או לעבר החוף בעזה והדבר הביא לפציעתם של עשרה בני אדם. כמו כן, במהלך החודש עצרו ספינות הסוחר של חיל הים הישראלי, למשך זמן קצר, תשעה דייגים פלסטיניים (כולל שני ילדים) לאחר שספינות הדייג יורטו בלב ים מול חופי עזה (פרטים נוספים בנוגע להשלכות הירי לעבר דייגים וחקלאים – ראו בהרחבה בפרק העוסק במקורות מחיה, להלן).

בחודש מרץ דווח על מותם של עשרה פלסטינים בתקריות הקשורות למנהרות: שבעה בני אדם נהרגו כתוצאה מקריסת שתי מנהרות, שניים נהרגו כתוצאה מהתחשמלות בעת ששהו במנהרה ואדם נוסף נהרג לאחר שנפל לתוך מנהרה. 12 בני אדם חולצו ממנהרה כשהם סובלים מקשיי נשימה. חיל האוויר הישראלי המשיך לבצע תקיפות באזור המנהרות בסמוך לגבול של עזה-מצרים. ואולם, מאז ה-12 במרץ ועד סוף החודש לא נרשמו תקיפות ישירות של המנהרות.

לסכם – שלושה פלסטינים נהרגו ב-6 במרץ כתוצאה מעימותים פנימיים במחנה אל מראזי במרכז הרצועה. ההתנגשויות ארעו במהלך לוויה של חמוש פלסטיני שנהרג מאש כוחות צה"ל מוקדם יותר באותו היום.

הגנה על ילדים

נפגעים בקרב ילדים

בחודש מרץ נהרגו ברצועה שני ילדים בגילאי 14 ו-15 בעודם משחקים או מתעסקים בנכל תחמושת (UXO). מאז נכנסה הפסקת האש לתוקפה ב-18 בינואר 2009, נהרגו מהתפוצצות נפלי תחמושת חמישה ילדים. בנוסף, שלושה ילדים נפצעו בתקריות הקשורות בעימות הישיר עם ישראל.

החינוך ניפגע כתוצאה מהמצור והפעילות הצבאית

חודשיים לאחר שישראל והפלגים הפלסטיניים הכריזו על הפסקת אש, לא בוצעו תיקונים משמעותיים בבתי הספר ברחבי רצועת עזה. זוהי בראש ובראשונה תוצאה של המסור בחומרי בנייה הנובע מהמצור הישראלי המתמשך על הרצועה. למרות שצויד משרדי וחומרי כתיבה הורשו להיכנס במהלך חודש מרץ, המצור ממשיך לעכב ולשבש את יישומן של תוכניות לימודיות. פריטים שנאסרו לייבא לרצועה בחודש זה כללו בין היתר: כסף מזומן הדרוש למימון תוכנית הזנה בית ספרית של UNRWA, תוכנית ממנה נהנים 200,000 ילדים, חדרי לימוד יבילים עבור כ-500 ילדים וערכות חינוכיות לגיל הרך.¹⁴ בנוסף, הפעילות הצבאית הישראלית ברצועה גרמה להפרעות במהלך הלימודים בבתי ספר, כאשר אנשי הצוות בבית ספר של UNRWA ברפיח נאלצו להימלט מבית הספר בעקבות התקפה אווירית שנערכה בסמוך.

מים מזוהמים מסכנים את הבריאות

במחצית השניה של חודש מרץ, סוכנות UNRWA דיווחה ששיעור הילדים שניפגעו משילשול מימי אקוטי עבר את הקו האדום, זו הפעם השנייה השנה. מבדיקות של דגימות מים ששוחררו בחודש מרץ עולה כי 14% מהדגימות שנילקחו בחודש פברואר, על ידי המעבדה של המחלקה לבריאות הציבור במשרד הבריאות הפלסטיני בעזה, היו מזוהמות. קיים חשש נוסף גם בשל זיהום מקורות המים על ידי מזוהמים אחרים, כגון פוספור לבן. מספר הילדים שאין להם גישה כלל למים זורמים ירד מ-28,000 בחודש פברואר ל-22,400 בחודש מרץ. ל-56,000 ילדים נוספים יש גישה למים זורמים רק מדי יומיים-שלושה.

יזמות בנושא אחריות בדין עם תום מבצע "עופרת יצוקה"

במהלך חודש מרץ יצאו לפועל מספר יוזמות שמטרתן למצות את הדין עם האחראים על הפרות לכאורה של החוק ההומניטרי הבינלאומי (IHL) ודיני זכויות האדם הבינלאומיים ע"י כוחות חמושים, ישראלים ופלסטינים, במהלך המבצע הצבאי "עופרת יצוקה" (27 דצמבר 2008 – 18 לינואר 2009).

רוב היוזמות קוראות לכינון מגננונים הולמים לחקירת ההאשמות ולמיצוי הדין עם האחראים להפרות אלה. קריאה ברוח זו מופיעה בדו"ח בהשפעות האירועים בעזה על מצב זכויות האדם, דו"ח שפורסם במשותף ע"י מועצת האו"ם לזכויות אדם והשליחים המיוחדים של האו"ם בעלי מנדט בתחום זכויות האדם¹⁵. קריאה דומה הושמעה ע"י ארגון Human Rights Watch במסגרת דו"ח מקיף שתיעד את השימוש בזרחן לכן ע"י הצבא הישראלי במהלך המתקפה על עזה¹⁶. בנוסף לכך, 11 ארגונים ישראליים לזכויות אדם שלחו מכתב ליועץ המשפטי לממשלת ישראל וביקשו ממנו לשקול שוב את סירובו להקים ועדת חקירה נפרדת ממערכת השיפוט הצבאית לחקירת החשדות לגבי ביצועם לכאורה של פשעים חמורים במהלך מבצע "עופרת יצוקה"¹⁷.

מכתב זה נשלח בעקבות פרסום עדויותיהם של חיילים ישראלים, שלחמו במבצע, בתקשורת הישראלית, עדויות בהן מתוארים כללי הירי המתירנים שהובילו, לפי הדיווחים, להריגתם ופגיעתם של אזרחים חפים משפע ולהרס רחב היקף של רכוש פלסטיני¹⁸. מיד לאחר הפרסום, הורה הפרקליט הצבאי הראשי (פצ"ר) על פתיחת חקירות פליליות של חלק מהתקריות שתוארו בעדויות. מדובר בחקירות הראשונות מסוג זה שנפתחו ע"י הצבא מאז תחילת "עופרת יצוקה". כמה ימים מאוחר יותר הורה הפצ"ר על סגירת כל תיקי החקירה, לאחר שהגיע למסקנה כי רכיבים מרכזיים בעדויות התבססו על עדויות שמיעה ולא על ידע אישי¹⁹.

יוזמות אחרות התמקדו בניסיון להשיג פיצויים עבור קורבנות ההפרות לכאורה. שני ארגונים פלסטיניים לזכויות אדם (המרכז הפלסטיני לזכויות אדם (PCHR) וארגון אל-מיזאן) דיווחו על שליחתם של כ-900 מכתבי "הודעה על גרימת נזק" למשרד הביטחון הישראלי במהלך החודש. המכתבים, שנשלחו ע"י קורבנות פרטיים, תיעדו מקרים של התנהגות לא ראויה לכאורה ע"י הצבא הישראלי, שגרמה לפגיעה בנפש או ברכוש. לפי החוק הישראלי, זהו הצעד הראשון בו יש לנקוט במקרה בו הפרט דורש פיצויים בשל עוולה שביצעה המדינה. ואולם, לפי החוק, המדינה אינה אחראית לשאת בנזקים שנגרמו ע"י הכוחות המזוינים במהלך "פעולת לחמה"²⁰.

לבסוף, ועדת הבדיקה לענייני עזה, שמונתה ע"י מזכ"ל האו"ם, סיירה במהלך חודש מרץ בשטחים הפלסטינים הכבושים במסגרת מבצע לאיתור וחשיפת עובדות. הועדה הוסמכה לחקור מספר תקריות בהן מעורבים צוותים, מתקנים ומבצעים של האו"ם, שהתרחשו בזמן "עופרת יצוקה". הועדה מתכננת לפרסם את ממצאיה באפריל.

גישה ותנועה

גישת סחורות נותרה מוגבלת

במהלך חודש מרץ, מספר המשאיות שנכנסו לרצועת עזה דרך המעברים הרשמיים רשם גידול של 17 אחוזים בהשוואה לנתון המקביל בחודש פברואר (3,587 לעומת 3,053), ועומד על 132 מטענים ביום במוצאי²¹. נתון זה מייצג גידול של יותר מפי ארבע וחמש בהשוואה לנתונים המקבילים מהחודשים נובמבר ודצמבר 2008, כאשר המצור התהדק, והמוצא היומי עמד על 23 ו-30 מטענים ביום במוצא, בהתאמה. ואולם, מדובר בכמות סחורה הנמוכה באופן משמעותי מסך הכל היבוא שנרשם בחודש מאי 2007, שעמד על 475 מטענים ביום במוצא, חודש אחד לפני השתלטות חמאס על רצועת עזה. כרבע מכל המטענים שנכנסו לעזה במהלך חודש מרץ יובאו ע"י סוכנויות הומניטריות, בכללם 147 מטענים שנכנסו דרך מעבר רפיח, בעוד השאר יובאו ע"י המגזר המסחרי.

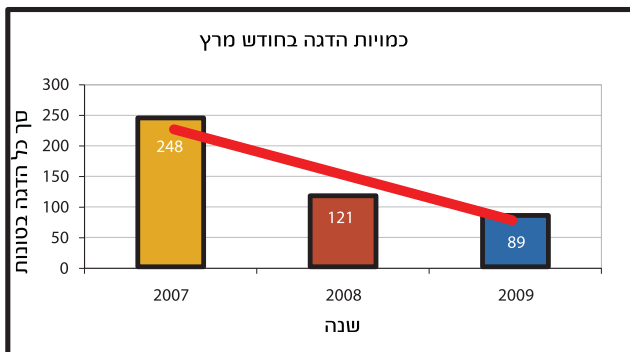
למרות התנודתיות המאפיינת את מספר המטענים, היבוא נותר באופן כללי מוגבל לתחום המזון, בעוד שהאיסור הגורף על יבוא חומרי בניין, חלקי חילוף עבור התשתיות הציבוריות וחומרי גלם תעשייתיים נותר ללא שינוי. איסור זה מונע התאוששות כלכלית, וכן את ישום רוב המיזמים הנכללים במגבית הבזק (מגבית חירום שהושקה לאחר סיום המבצע הצבאי הישראלי לצורך סיוע חירום לרצועת עזה) ואת יישום כמעט כל פעולות השיפוץ והתיקונים שתוכננו עם תום מבצע "עופרת יצוקה" ולאור תוצאותיו. זאת ועוד, נהלי היבוא עדיין כפופים לקריטריונים עמומים ולא ברורים במעברים שבשליטת ישראל, במיוחד בכל הקשור לפריטים שהסוכנויות ההומניטריות מורשות לייבא.

לצד המגבלות הנמשכות והיעדר השקיפות, נרשמו מספר הקלות במהלך החודש. צעדים אלו כללו הכרזה של ממשלת ישראל ב-22 במרץ לפיה המגבלות על כניסת מוצרי מזון לעזה יוסרו, בכפוף לקבלת אישור מהרשויות הישראליות באשר למקור המשלוח. כתוצאה מכך התאפשרה כניסתם של מוצרי מזון חדשים, הכוללים תה, שמרים, מלח וסוגנים, שכניסתם לעזה נאסרה מאז אוקטובר 2007. כמו כן התאפשרה כניסתם של מוצרים אחרים שאינם מוצרי מזון, שיבואם נאסר

הישראלי כוללים ירי לעבר חקלאים ודייגים המתקרבים לאזורים האסורים. מאז ישום הפסקת האש החד צדדית ב-18 בינואר 2009, נהרגו שלוש חקלאים בנסיבות אלה וארבעה נוספים, לצד שלושה דייגים, נפצעו.

במהלך חודש מרץ, כוחות ישראלים הגבילו עוד יותר את הגישה לאזורי דייג, והתירו גישה רק לאזורים שבטווח שלושה מיילים ימיים מהחוף. ישראל הגבילה קודם לכן את הדיג מ-12 ל-6 מיילים ימיים, בעקבות השתלטות חמאס על הרצועה ביוני 2007. האזור החדש הינו רבע מהאזור שישראל התחייבה לאפשר תחת התחייבויות ברטיני שניתנו בשנת 2002, (12 מיילים ימיים)²², ושישית מהאזור שהוגדו במסגרת הסכמי אוסלו (20 מיילים ימיים). מגבלה זו חותרת תחת ענף דיג הסרדינים, שעיקרו מתבצע במרחק של שישה מיילים ימיים מהחוף. עונת הסרדינים התחילה בחודש מרץ היא תימשך עד שתגיע לשיאה באמצע אפריל. כתוצאה ממגבלות נוספות, מחייתם של 3,000 דייגים ומשפחותיהם נמצאת בסכנה. בנוסף לכך, מאחר שדיג הסרדינים מהווה 70 אחוזים מסך הדגה, כמות מצומצמת של סרדינים תקטין את כמות החלבון מן החי הזמין בשווקים.

תרשים: מגמת הירידה המאפיינת את הדיג בחודשי מרץ 2007, 2008 ו-2009

במהלך החודש המשיכו רועי צאן וחקלאים לסבול מהגבלות גישה קשות לאדמה חקלאית הממוקמת ליד גבול עזה ישראל, מגבלות שמנעו שיפור בפרנסתן של המשפחות התלויות בחקלאות. מצב החקלאים הופך למורכב יותר בשל המגבלות הנמשכות על יבוא חומרי גלם ותשומות חקלאיות הנחוצות בדחיפות, ובכלל זה זרעים וקוטלי עשבים, וכמו כן בשל חסימת על היצוא, שהוסר לאחרונה חלקית לצורך יצוא כמות מוגבלת של מטענים של פרחי ציפורן.

תוצאת ההגבלות הנמשכות על היבוא הינה האטת הייצור החקלאי לצריכה מקומית ויצוא והגוררת בעיקבותיה האמרת מחירי המזון וגידול בשיעור האבטלה²³. סקר עדכני של UNDP מעריך כי האבטלה גדלה משיעור של 36 אחוזים לפני המבצע הישראלי, לשיעור של 43 אחוזים

במשך פרק זמן דומה, ובכלל זה נמצאים סבון, שמפון, ומטען בטון המיועד לתיקונים חיוניים של מערכת המים. ואולם, לא ניתן לעשות שימוש במטען זה בשל המגבלות על יבואם של מוצרים משלימים חיוניים כמו צינורות מים.

בנוסף לכך, למרות החרם על יצוא סחורות מאז יוני 2007, התאפשר מעברם של תשעה מטעני פרחים גזומים (קרוב ל-429 אלף פרחים) דרך כרם שלום במהלך חודש מרץ. לפי ההתאחדות החקלאית המשותפת בעזה, ההכנסות מהיצוא בחודש מרץ מהוות פחות מאחוז אחד מההכנסה הממוצעת בתקופה שלפני החרם על יצוא סחורות, שעמדה על 13 מיליון דולר, במהלך עונת הפרחים שנמשכת בין חודש נובמבר לחודש מאי.

צינורות הדלק בנחל עוז פעלו במשך 23 ימים במהלך חודש מרץ, וזאת בהשוואה ל-18 ימי עבודה בחודש הקודם, וכך התאפשר גידול של יותר מ-130 ו-80 אחוזים בכמות גז הבישול והדלק התעשייתי, בהתאמה, שהוזרמו לתוך עזה. ואולם, לפי הערכת ההתאחדות הפלסטינית של בעלי תחנות דלק (GSOA), ורשות תחנת החשמל כמויות אלה מהוות רק כ-50 אחוזים ו-70 אחוזים, בהתאמה, מהתצרוכת החודשית. בשל מחסור מתמשך בגז בישול, ההתאחדות מוסיפה ליישם את שיטת הקצובות. רמת גז הבישול הזמין במהלך חודש מרץ אפשרה לכל מאפיות הלחם להמשיך לתפקד ברמה של 70 אחוזים ממהתפוקתן המירבית. האיסור על הזרמת דלק למכוניות לשימוש מסחרי (מכירה בשוק החופשי) וסולר לרצועה נמשך מאז ה-2 בנובמבר 2008, למעט כמויות קטנות שנשלחו עבור סוכנות אונר"א ושימוש צי הרכב שלה בלבד.

מנהרות רבות העוברות מתחת לגבול מצריים בריפוי פעלו, לפי הדיווחים, בהלך חודש מרץ. המנהרות נותרו עורק חיים כלכלי חשוב עבור אוכלוסיית עזה, והן מספקות לשווקים המקומיים סחורות שכניסתן מוגבלת או אסורה דרך המעברים שבשליטת ישראל. התאחדות בעלי תחנות הדלק מדווחת שבמהלך המחצית השנייה של חודש מרץ, הוזרמו מדי יום בממוצע 100 אלף ליטר סולר ו-70 אלף ליטר דלק לכלי רכב דרך המנהרות.

הגבלות גישה מערערות את מקורות הפרנסה

המגבלות שמטילה ישראל על גישת הפלסטינים לקרקעות חקלאיות וליים הפתוח, לצורך דייג, מוסיפות לפגוע קשה בפרנסתם של חקלאים, רועי צאן ודייגים. מגבלות אלה מעמיקות את תופעות הלוואי שנגרמו ע"י המצור וההרס רחב ההיקף שנגרם כתוצאה ממבצע "עופרת יצוקה". צעדי אכיפה שיושמו ע"י הצבא

לאחריו. הסקר גם מעריך שהעוני בקרב המובטלים גדל משיעור של 56 אחוזים (מתחת לקו העוני) לשיעור של 66 אחוזים עם סיום המבצע הצבאי²⁴.

בנוסף לכך, בשל המגבלות על הכנסת מזומנים לרצועה, סוכנות אונר"א מתקשה בחלוקת סיוע במזומנים לפלסטינים מזקקים ברצועת עזה, ובכלל זה חקלאים ודייגים. הסוכנות דיווחה שהיא זקוקה לסכום של כ-50 מיליון דולר כדי לספק סיוע במזומנים ליותר מ-30 אלף מוטבים, שבתיהם נהרסו חלקית או לחלוטין במהלך "עופרת יצוקה". בנוסף לכך, למרות שסוכנות UNDP הצליחה לחלק מזומנים שסופקו ע"י הרש"פ לרוב המוטבים שאינם פליטים, קבוצה המונה כ-8,800 איש, 750 מהם נותרו ללא מזומנים בשל המחסור במזומנים בכנקים המקומיים.

התנועה לתוך רצועת עזה וממנה אסורה על פי רוב

תנועת פלסטינים לתוך רצועת עזה ומחוצה לה נותרה על פי רוב אסורה במהלך חודש מרץ. בדומה לחודשים קודמים, הותר מעברם של מספר מצומצם של מקרים חריגים דרך המעברים ארז ורפיח. מעבר ארז, שנותר בשליטה ישראלית מלאה, פעל במשך כל הימים המתוכננים, ואפשר את יציאתם של 2,100 איש מעזה, מעט יותר מהנתון המקביל בחודש פברואר (1,978). כמחצית מאלה שחצו את מעבר ארז בחודש מרץ היו פלסטינים שקיבלו אישור מרשויות ישראליות לצאת מעזה לצורת טיפול רפואי מיוחד או לביקור משפחות מחוץ לעזה, בעוד שאר העוברים הם דיפלומטים ואנשי צוותים הומניטריים.

הגישה לרצועת עזה דרך מעבר ארז עבור אנשי צוותים בינלאומיים של ארגונים בינלאומיים הוסיפה להיות בעייתית גם במהלך חודש מרץ. סקר עדכני שנערך בקרב 23 ארגונים בינלאומיים, שכיסה את התקופה שבין 18 לינואר ל-12 במרץ 2009, גילה שרק 56 אחוזים מהצוותים הבינלאומיים שביקשו לקבל אישור כניסה, קיבלו אישור כניסה. שאר הבקשות התעכבו או נדחו. הארגונים הבינלאומיים הלא ממשלתיים שנסקרו דיווחו כי בקשות לקבלת אישורי מעבר (כניסה/יציאה) עבור עובדים בעלי תעודת זהות עזתיות ואזרחים ישראלים, נדחו, למרות הבקשות המרובות שהוגשו. רק שמונה אחוזים מהבקשות שהגישו בעלי תעודת זהות תושבי ירושלים המזרחית אושרו, ורק מספר קטן של בעלי תעודת זהות של הגדה המערבית קיבלו אישור להיכנס לעזה. פרק הזמן הממוצע הנחוץ להנפקת אישור כניסה לצוותים בינלאומיים עמד על 12-34 ימים, ואולם שליש מהמשתתפים בסקר המתינו 40 ימים ויותר לטיפול בבקשתם.

מעבר רפיח, שממוקם על גבול עזה-מצריים, פעל באופן חריג בחודש מרץ, ובמהלכו עברו בו 640 פלסטינים שיצאו למצריים, ו-1,400 פלסטינים שנכנסו ממצרים לעזה. רוב העוברים דרך רפיח היו מקרים הומניטריים דחופים, בעיקר מקרים רפואיים. הממוצע היומי של אנשים שחצו לתוך מצריים (21) ואלה שנכנסו לעזה (46) במהלך חודש מרץ מייצג רק 7 ו-16 אחוזים, בהתאמה של הנתונים המקבילים מחודש מאי 2007, חודש אחד לפני השתלטות חמאס על הרצועה.

בריאות

הפניית חולים לטיפול רפואי מחוץ לרצועת עזה נפסקה

החלטת רשויות חמאס ברצועת עזה להשתלט, ב-22 במרץ, על המחלקה להפניית חולים לחו"ל של משרד הבריאות הפלסטיני, גרמה להתדרדרות נוספת בגישת מטופלים לשירותי בריאות חיוניים שאינם זמינים בעזה. מחלקת ההפניות לחו"ל מעריכה ומאשרת בקשות שמגישים חולים לטיפולים מיוחדים מחוץ לעזה. כתוצאה מההשתלטות, הופסק תהליך הנפקת אישורים לבקשות שהגישו מטופלים לקבלת טיפול מחוץ לעזה. ואומנם, משרד הבריאות של הרש"פ ברמאללה אינו מאשר ואינו מממן בקשות שמגישות רשויות החמאס בעזה. ללא אישור זה הרשויות הישראליות והמצריות לא מאפשרות למטופלים לצאת מעזה דרך המעברים ארז ורפיח.

מצב זה גרם להחרפת מצבם של חולים כרוניים מעזה וגרם לבלימה מוחלטת של עיבוד בקשות הפנייה חדשות, וכך חייהם של חולים כרוניים נמצאים בסכנה. מאז ההשתלטות, ארגון הבריאות העולמי קיבל דיווחים מחולים במצב קריטי הממתינים להפניה לטיפול מחוץ לעזה. במהלך החודש, המתאם ההומניטרי בשטח הפלסטיני הכבוש וראש ארגון הבריאות העולמי קראו במשותף לכל הצדדים המעורבים להגיע לפתרון מהיר של הבעיה.

במחצית הראשונה של שנת 2008 עמד מספרם הממוצע של החולים שמקבלים טיפול מיוחד מחוץ לעזה על 600. נתון זה רשם ירידה חדה בשל שביתת עובדי מגזר הבריאות ובשל המבצע הצבאי הישראלי בעזה. בחודש פברואר 2009 יצאו מעזה רק 284 חולים לצורך קבלת טיפול, ובין ה-1 ל-22 במרץ יצאו 325 נוספים.

בינתיים, מחסן התרופות המרכזי של עזה (CDS) השלים את ספירת מלאי התרופות והאספקה שהתקבלו במהלך המבצע הצבאי הישראלי האחרון. לפי רשימה זו, 144 תרופות מצויות במלאי שיסיפק עד 3 חודשים,

מתוך אלה, 52 תרופות כמעט אזלו מהמלאי, ורמת האספקה שלהן עומדת על כחות מ-30 יום. מחסן המוצרים המתכלים של עזה הפיק רשימה דומה, ובה נמנים 67 פריטי אספקה שרמת המלאי שלהם אפסית (מלאי "אפס" – מספיק לכחות מ-30 יום).

היעדר גישה למים וחשמל

הגישה למים זורמים השתפרה במהלך חודש מרץ: עד סוף החודש, מספרם הכולל של האנשים שסבלו ממחסור במים זורמים ירד מ-150 אלף בפברואר ל-135 אלף במרץ. מתוך אלה, 35 אלף סובלים מהיעדר גישה למים זורמים, והיתר מקבלים אספקת מים זורמין פעם אחת מדי 2-3 ימים, שיפור בהשוואה לחודש פברואר, אז קיבלו אספקת מים פעם אחת כל 5-6 ימים. השיפור נובע בעיקר מתיקונים שביצעה רשות המים העזתית, CMWU בשתי בארות מים בבית חאנון ובבית לאהייה, ובכרייתן של שתי בארות נוספות.

האוכלוסייה הסובלת מאספקת מים בלתי סדירה מרוכזת בעיקר בצפון עזה (בית חאנון, בית לאהייה וג'באליה), שכונת א-זייתון בעיר עזה, והאזורים המזרחיים של חאן יונס. היעדר הגישה למים זורמים צפויה להימשך, כל עוד חלקי החילוף הנחוצים והחומרים הנחוצים לתיקון רשת המים אינם מורשים להיכנס לעזה. למרות שהתאפשרה הכנסת משלוח קטן של בטון לתוך עזה החודש, לא ניתן להשתמש בו בשל המחסור בחומרים משלימים נחוצים אחרים שכניסתם נאסרה.

ב-27 במרץ, עליית מפלס מי הביוב באגן ניקוז זמני, שהוקם בצפון עזה, הובילה להתמוטטות אחת הגדות ולזרימת 40-50 אלף מטרים מעוקבים של מי ביוב לשפלה הסמוכה. לא דווח על פגיעות בנפש או ברכוש. אגן הניקוז שנפגע הינו אחד משני אגני הניקוז שהוקמו בעקבות הצפת הביוב במרץ 2007, בה נהרגו חמישה בני אדם. רשות המים העזתית, בתיאום עם הרשויות הישראליות, ביצעה תיקונים זמניים בגדת האגן ובלמה את ההצפה. למרות שאין איום מיידי מפני הצפות נוספות, העלייה לסרוגין של מפלס מי הביוב באגנים המרכזיים עדיין מהווה סיבה לדאגה.

כמות הדלק התעשייתי המיובא מישראל לשימוש תחנת החשמל העזתית (GPP) גדלה בחודש מרץ בשיעור של 19 אחוזים, בהשוואה לשלושת החודשים הקודמים, (9.9 מיליון ליטר בהשוואה ל-8.3 מיליון). ואולם, נתון זה נותר מתחת לממוצע החודשי שנרשם בזמן הרגיעה שהושגה בתיווך מצרי במהלך שנת 2008, (11.5 מיליון ליטר בין יולי לאוקטובר 2008), ומתחת לכמות הנחוצה לתפעול התחנה בתפוקה מלאה במשך חודש, העומדת על 14 מיליון ליטרים.

במהלך חודש מרץ, תחנת החשמל העזתית תפקדה בתפוקה של 69 אחוזים מתפוקתה המלאה (55 MW מתוך 80 MW), וכך נוצר גרעון בחשמל העומד על 23 אחוזים מכלל הצריכה ברחבי רצועת עזה. לפי נתוני חברת החשמל העזתית GEDCO, 90 אחוזים מתושבי עזה עדיין סובלים מאספקת חשמל מקוטעת והפסקות חשמל שנמשכות כארבע שעות ביום ברפיח וחמש שעות ביום בשאר חלקי הרצועה. 10 האחוזים הנותרים מתושבי עזה, 140 אלף בני אדם ברחבי הרצועה נותרו ללא חשמל מתחילת המבצע הצבאי בשל נזק שנגרם למערכת החשמל. תושבים אלה ממוקמים במזרח ג'באליה, מערב בית לאהייה, ודרום-מזרח לעיר עזה. המחסור הנמשך בחלקי חילוף מונע מתחנת החשמל לבצע תיקונים חיוניים, וכתוצאה מכך תפקוד רשת החשמל נותר פגיע. ב-16 למרץ נאלצה תחנת החשמל לכבות את אחת הטורבינות, בשל מחסור בחלקי חילוף, מה שהגדיל זמנית את גרעון החשמל וגרם להפסקות חשמל שנמשכו 8-12 שעות ביום במשך שלושה ימים.

חשש גובר בשל מימון חסר למיזמים בגדה המערבית

הקהילה ההומניטרית חוששת לפגיעה ברמת המימון הנדרשת לתוכניות הומניטריות המתמקדות בסיוע לאוכלוסיות פגיעות בגדה המערבית. נכון לסוף חודש מרץ, מתוך 76 תוכניות סיוע הומניטרי, שפעולתן ממוקדת בגדה המערבית ושנכללו במגבת ההומניטרית המאוחדת לשנת 2009 (CAP) רק ארבעה מיזמים (שניים במגזר המזון ושניים במגזר הבריאות) קיבלו מימון עד כה. רק 48 מיליון דולר מתוך 217 מיליון דולר הנחוצים לתפעול תוכניות הסיוע שולמו, וקרוב ל-80 אחוז מהמימון לא כוסה.

בהנחה שמקורות מימון נוספים לא יהיו זמינים בחודשים הקרובים, מספר גדול של תוכניות הומניטריות יושעו או יצומצמו משמעותית. השפעות המשבר הנוכחי מורגשות במיוחד בכל הקשור לאונר"א, הסוכנות ההומניטרית הגדולה ביותר הפועלת בשטח הפלסטיני הכבוש. וכך לדוגמא, תוכנית יצירת מקומות העבודה של אונר"א שמתמקדת ביותר מ-4,000 מהפליטים הפגיעים ביותר, סובלת ממימון חסר בשיעור של

מגבת 2009: רמת המימון נכון ל-14 באפריל 2009

מגזר	הסכום המבוקש (במיליוני דולרים)	אחוז המימון
חקלאות	56.6	3%
תיאום ושירותי תמיכה	37.3	36%
שיקום כלכלי ותשתיות	169.8	18%
חינוך	54.2	9%
מזון	262.3	50%
בריאות	102.3	18%
הגנה/זכויות אדם/ שלטון החוק	30.5	0%
בטיחות: ביטחון הצוות ובטיחות מבצעים	1.4	0%
דיוור ומוצרים שאינם מוצרי מזון	120.1	28%
מים ותברואה	40.8	18%
סה"כ	875.4	32%

יותר מ-18 מיליון דולר, 75 אחוזים מהמימון המבוקש. אם לא יתקבל מימון נוסף, התוכנית תיאלץ להפסיק את פעולותיה ביוני 2009, ועקב כך יישארו 180 אלף מוטבים התלויים בהן ללא סיוע. גורל דומה צפוי לתוכנית החירום לסיוע במזומנים ותוכנית הסיוע במזון, שמקבלות כעת מימון בשיעור של 18 אחוזים. רמת התפקוד של שירותי החירום הרפואיים ושל תוכניות קהילתיות לבריאות הנפש המופעלות ע"י הסוכנות צפויה לעבור צמצומים משמעותיים.

מימון תוכניות סיוע בעזה - עידכון

פעולות הומניטריות בעזה, הכלולות במגבת הבזק (Appeal Flash) המעודכנת לשנת 2009 עבור עזה, קיבלו עד כה התחייבויות ותרומות בגובה 200 מיליון דולר, והדבר מייצג 32 אחוזים מהסכום המבוקש. בעוד שמגבת הבזק עצמה נהנית משיעור מימון גבוה מעט יותר (35 אחוזים מהמבוקש) מגזרים מסוימים סובלים ממימון חסר חמור, ובכללם מגזר החקלאות (חמישה אחוזים), ומגזר החינוך (11 אחוזים). תוכניות לסיוע פסיכולוגי וגורמים המעורבים בהגנה על ילדים, זקוקים אף הם למימון נוסף כדי ליישם כראוי את מיזמיהם. המגבת הפלסטינית הכללית לשנת 2009, הזקוקה ל-875 מיליון דולר, קיבלה עד כה מימון בשיעור של 32 אחוזים בלבד.

קרן התגובה ההומניטרית - עידכון

קרן התגובה ההומניטרית (Humanitarian Response Fund) אישרה בחודש מרץ מיזם חדש אחד שעלותו 190 אלף דולר, ומטרתו שיקום תשתיות המים שניזוקו במבצע הישראלי האחרון ב-500 בתים ברחבי הרצועה. מאז תחילת 2009, הקרן אישרה 18 מיזמים בעזה בתחומים הבאים: דיוור, מזון, תמיכה פסיכו-סוציאלית, כינוי נפלי תחמושת (UXO), שיקום תשתיות מים וחלוקת מוצרים שאינם מוצרי מזון, בעלות של יותר משלושה מיליון דולר.

1. ראו "הודעת ממשלה" מיום 22 במרץ 2009 – משיבת הקבינט הישראלי, <http://www.mfa.gov.il>
2. ראו: ברק רביד ואבי ישכרוב, "האסטרטגיה החדשה של ישראל: לחץ על חמאס לשחרור גלעד שליט", הארץ, 18 במרץ 2009 (נוסח אנגלי) ואביעד גליקמן, "פרידמן: אנו יכולים להחמיר את תנאי המעצר של אסירים ביטחוניים", YNET, 18 במר. 2009 (נוסח אנגלי).
3. ראו הודעה לעיתונות מאת ארגון אל-דמיר ארגון לתמיכה באסירים ול זכויות אדם: "אל-דמיר מגנה את החטיפה של 10 מנהיגים פוליטיים בידי כוחות הכיבוש הישראלי ומגנה את ההצעות להשתמש באסירים פוליטיים ככלפי מיקוח", 19 במרץ 2009, והודעה לעיתונות מאת ארגון אל-מיזאן, "אל-מיזאן מגנה את המהלך הישראלי לנקוט בצעדים שרירותיים נגד עצירים פלסטיניים וקורא להתירבות דחופה של הקהילה הבינלאומית", 31 במרץ, 2009.
4. המקור: אל-דמיר.
5. מקורות: מרכז אל מיזאן לזכויות אדם ואל-דמיר. לפי ארגון אל-דמיר, ישנם 132 אסירים ותיקים נוספים מרצועת עזה, שנעצרו לפני הסכמי אוסלו, מתוכם כ-90 שפוטים למאסרי עולם.
6. ראו הודעה לעיתונות מטעם HRW, "ישראל: גינוי של חוק אופורטוניסטי", מרץ 2002. לפי HRW, החוק "מתעלם מעקרונות יסוד של המשפט הבינלאומי".
7. המקור: אל מיזאן.
8. ראו: ברק רביד, "ישראל שוללת זכויות אסירי חמאס כאמצעי לחץ לשחרור גלעד שליט", הארץ, 29 במרץ (נוסח אנגלי), וג'וזף נאסר, "ישראל מגבירה את זכויות היתר של אסירי החמאס", סוכנות רויטרס, 29 במרץ, 2009.
9. לפי ארגון אל-דמיר, ישראל השעתה באורח חד צדדי את תוכנית ביקורי המשפחות של אסירי עזה, שבחסות תנועת הצלב האדום הבינלאומי (ICRC) ביוני 2007.
10. ראו הערה 3 לעיל.
11. לקבלת מידע מפורט על מעצרים מנהליים והמערכה המתנהלת נגד התופעה ראו: <http://www.addameer.info>.
12. נתון זה כולל מבנה מגורים אחד שנהרס בידי בעליו על מנת למנוע הטלת קנסות עבור ההריסה מטעם עיריית ירושלים וכן כדי לאפשר פינוי מלא ומסודר של התכולה, שלא תמיד מתאפשר כאשר העירייה מבצעת את ההריסה.
13. ר' דו"ח מיוחד מטעם המתאם ההומניטרי של האו"ם: "שלוש שנים מאוחר יותר: ההשפעה ההומניטרית של גדר ההפרדה מאז חוות הדעת של בית הדין הבינלאומי לצדק", 9 ביולי 2007.
14. פריטים אחרים שיבואם נאסר: חומרי הדרכה למורים, ציוד משרדי עבור סוכנות UNICEF, צעצועים לילדים, חולצות T לילדות המיועד לתוכנית חינוכית לבנות מטעם UNICEF.
15. ראו מסמך או"ם A/HRC/10/22, "מצב זכויות האדם בפלסטין ובאזורים ערביים כבושים אחרים", 20 מרץ 2009.
16. ראו דו"ח של ארגון Human Rights Watch: "Rain of Fire: Israel's Unlawful Use of White Phosphorus in Gaza", מרץ 2009, זמין בכתובת <http://www.hrw.org>
17. המכתב זמין בכתובת: <http://www.btselem.org>
18. ראו גם כתבות של עמוס הראל "יורים ובוכים", הארץ, 20 מרץ 2009, ראו גם עופר שלח "קיבלנו פקודות, ביצענו אותן", מעריב, 22 במרץ 2009.
19. דובר צה"ל: "שמועה: צה"ל מפרם ממצאי החקירה בנוגע להערות שהושמעו במרכז רבין", 30 במרץ 2009, זמין בכתובת <http://dover.idf.il/IDF/English/>
20. בחודש פברואר, ארגון זכויות האדם הפלסטיני PCHR דיווח כי תביעת פיצויים שהוגשה לפני חמש שנים בשם משפחה פלסטינית בשל הריגתו שלא בדין של אחד מבני המשפחה, זיכתה את בני המשפחה ב-200 אלף ש. ראו הודעה לעיתונות, זמינה בכתובת: <http://www.pchrgaza.org/files/PressR/English/2008/27-2009.html>
21. הממוצע היומי מחושב בהתבסס על 5.5 ימי עבודה בשבוע במעבר קרני, לא כולל ימי שבת או חג ישראל, בהם סגור המעבר במהלך החודש.
22. התחייבויות ברטיני נתנו ע"י ממשלת ישראל לקטרין ברטיני, השליחה ההומניטרית של מזכ"ל האו"ם, באוגוסט 2002. ברטיני מונתה לטפל בצרכים ההומניטריים הנובעים מהסכסוך הישראלי פלסטיני מאז ספטמבר 2000. גב' ברטיני התבקשה להעריך את אופי הצרכים ההומניטריים והיקפם ולהבהיר את המחויבויות ההדדיות של הצדדים המעורבים. התחייבויות אלו שיקפו מערך ספציפי של תנאים הומניטריים עליו הסכימה ממשלת ישראל.
23. לפי נתוני הלשכה הפלסטינית המרכזית לסטטיסטיקה

(פלמ"ס), מספר המועסקים בחקלאות ברצועת עזה צנח מ-25 אלף ברבעון הרביעי של 2007 לעשרת אלפים ברבעון הרביעי של 2008.

24. סקר UNDP, בתוך עזה: גישות ותפיסות של תושבי רצועת עזה בתום המבצעים הצבאיים הישראליים, נערך בין ה-25 בינואר ל-1 בפברואר. שיעור האבטלה המשיך לגדול ב-2008. הפלמ"ס מצביעה על כך ששיעור האבטלה ברבעון הרביעי בשנת 2008 עמד על 48.8 אחוזים, בהשוואה ל-35.3 אחוזים ברבעון הרביעי בשנת 2007.

הנוסח המחייב הוא הנוסח האנגלי – לקריאת הדוח באנגלית פנו לאתר - OCHA

http://www.ochaopt.org/documents/ocha_opt_humanitarian_monitor_2009_15_03_english.pdf

ברשימה המפורטת לעיל ארגוני וסוכנויות או"ם וארגונים הומניטריים מקומיים ובינלאומיים המשתתפים בקבוצות עבודה מגזריות ומספקים בעקביות מידע עבור דו"ח המעקב ההומניטארי:

United Nations Children's Fund (UNICEF), United Nations Development Programme (UNDP), United Nations Development Fund for Women (UNIFEM), United Nations Educational Scientific and Cultural Organization (UNESCO), United Nations Food and Agricultural Organization (FAO), United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), United Nations Office for the High Commissioner of Human Rights (OHCHR), United Nations Population Fund (UNFPA), United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA),

United Nations Special Coordinator for the Middle East Peace Process (UNSCO), World Food Programme (WFP), World Health Organization (WHO), Al Haq, Badil, Save the Children (UK), Defence for Children International – Palestine Section (DCI-PS), Oxfam GB, Palestine Hydrology Group (PHG), ACF-E,AAA, ACP, ACAD, and members of the Temporary International Mechanism (TIM).

* לפרטים ולמידע נוסף פנו אל יחזקאל ליין, דוא"ל: lein@un.org טל: 02 5829962